

शासन व्यवहारात राजभाषा मराठीचा वापर
करण्याबाबत ग्रामविकास विभागातील
अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना सूचना देण्याबाबत.

**महाराष्ट्र शासन
ग्राम विकास विभाग**

शासन परिपत्रक क्रमांक: संकीर्ण-२५१९/सं.क्र.८०/प्र.क्र.४३४/आस्था-१

मादाम कामा मार्ग, हुतात्मा राजगुरु चौक,

मंत्रालय, मुंबई - ४०० ०३२.

तारीख: ३१ जानेवारी, २०२०

वाचा -

- १) मराठी भाषा विभाग, शासन परिपत्रक क्रमांक: मभावा-२०१८/प्र.क्र.४७/भाषा-२, दि.०७.०५.२०१८
- २) ग्रामविकास विभाग, शासन आदेश क्रमांक संकीर्ण-२५१९/प्र.क्र.४३४/आस्था-१, दि.१३.१२.२०१९

प्रस्तावना -

शासकीय कामकाजात मराठीचा वापर करण्याच्या अनुषंगाने, तसेच महाराष्ट्र विधानमंडळातील मराठी भाषा समितीने केलेल्या शिफारशीनुसार, मराठी भाषा विभाग, परिपत्रक दिनांक ०७.०५.२०१८ नुसार मराठी भाषेचा वापर होतो किंवा कसे हे पाहण्यासाठी संदर्भाधीन परिपत्रकान्वये मराठी भाषा दक्षता अधिकारी नियुक्त करण्याबाबत कळविण्यात आले होते. त्यानुसार संदर्भाधीन दिनांक १३.१२.२०१९ च्या आदेशानुसार ग्रामविकास विभाग (खुद्द) करीता मराठी भाषा दक्षता अधिकाऱ्याची नेमणूक करण्यात आली आहे. सदर अधिकाऱ्याच्या निर्देशानुसार ग्रामविकास विभाग (खुद्द) यामध्ये राजभाषा मराठीचा वापर करण्याबाबत विभागातील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना सूचना देण्याची बाब विचाराधीन आहे.

शासन परिपत्रक -

शासन व्यवहारात राजभाषा मराठीचा वापर करण्याबाबत विभागातील अधिकारी/कर्मचाऱ्यांना खालीलप्रमाणे सूचना देण्यात येत आहेत.

- १) ग्रामविकास विभागाकडून वेगवेगळ्या योजना राबविण्यात येतात. सदर योजनांची माहिती जनसामान्यांना देताना व त्यासंदर्भात चर्चा करताना तसेच दूरध्वनीवर बोलताना सदर संबंधित शासकीय अधिकारी/कर्मचारी यांनी मराठी भाषेचा वापर करावा.

- २) वरिष्ठ अधिकार्यांनी सभेत भाषण करताना अथवा बैठकीत बोलताना मराठी भाषेचा वापर करावा.
- ३) मंत्रिमंडळ बैठक व वरिष्ठ स्तरावर होणाऱ्या तत्सम बैठकीत सादरीकरण (Presentation) करतांना दर्शविण्यात येणारी माहिती प्रामुख्याने मराठीत असावी.
- ४) विभागातील सर्व अधिकारी/कर्मचार्यांनी त्यांच्या नियंत्रणाखालील विभागीय व इतर कार्यालयांनी सर्वसामान्य जनतेशी होणारा सर्व पत्रव्यवहार व इतर कार्यालयीन कामकाज मराठीतून करण्याची खबरदारी घ्यावी. सर्वसामान्यांपर्यंत जाणारे सर्व नमुने, पत्रके, परवाने इत्यादी तसेच कार्यालयांतर्गत वापरल्या जाणाऱ्या सर्व प्रकारच्या नोंदवह्या, प्रमाणनमुने, प्रपत्रे, विभागीय नियमपुस्तिका, सर्व प्रकारच्या टिप्पण्या, नस्त्या व पत्रव्यवहार यावरील शेरे/अभिप्राय, शासनचे किरकोळ आदेश, अधिसूचना, प्रारूप नियम, शासन निर्णय, परिपत्रके, अहवाल, बैठकांची कार्यवृत्ते तसेच संकेतस्थळे इत्यादी मराठी भाषेत असावेत.
- ५) कार्यालयातील नामफलकावर अथवा पत्रव्यवहारावर एखादी व्यक्ती /अधिकारी / कर्मचारी यांचे नाव मराठी भाषेत लिहिताना इंग्रजी आद्याक्षरांचे मराठीत भाषांतर न करता ती मराठीतून लिहावे. पदनामाचा उल्लेखही मराठी भाषेत असावा. अधिकारी/कर्मचारी यांनी मराठी भाषेतील टिप्पणी, आदेश, शासन निर्णय, परिपत्रके, अधिसूचना व इतर पत्रव्यवहार यावर देवनागरी लिपीत (मराठीत) सह्या कराव्यात.
- ६) शासकीय कार्यालयातून लावलेल्या पाट्या, फलक मराठीतून असावे, तसेच शासकीय कामकाजात पत्रव्यवहारामध्ये / निमंत्रणपत्रिकेमध्ये इतर बाबींसंदर्भात रेल्वे स्थानके, गावांची नावे यांच्या नावाचा उल्लेख करताना मराठी भाषेत देवनागरी लिपित नावे लिहावित (उदा.बांद्रा असे नाव न वापरता वांद्रे हे मूळ मराठी नाव वापरावे. सायन असे नाव न वापरता शीव हे मूळ मराठी नाव वापरावे.)
- ७) विभागाच्या अधिपत्याखालील जिल्हा परिषदा, पंचायत समिती, ग्रामपंचायती व इतर कार्यालयामार्फत आयोजित करण्यात येणाऱ्या समारंभाची निमंत्रणे मराठी भाषेत असावीत. क्वचित प्रसंगी मराठी आणि इंग्रजी दोन्ही भाषेतून निमंत्रण पत्रिका असावी.
- ८) विभागातून व विभागांतर्गत कार्यालयातून दिल्या जाणाऱ्या जाहिराती व निविदा किमान दोन मराठी वर्तमानपत्रातून प्रसिध्द करणे आवश्यक आहे. तसेच, मराठी वृत्तपत्रात दिल्या जाणाऱ्या शासकीय व निमशासकीय कार्यालयाच्या आणि मंडळाच्या व महामंडळाच्या जाहिराती व निविदा मराठी भाषेत प्रसिध्द कराव्यात.
- ९) विभागाच्या अधिपत्याखालील जिल्हा परिषदा/पंचायत समित्या कर्मचार्यांच्या विभागीय परीक्षा तसेच पदभरतीसाठी घेतल्या जाणाऱ्या स्पर्धा परीक्षा मराठीतून घेण्यात याव्यात. जर काही परीक्षार्थ्यांनी इंग्रजीतून उत्तर देण्याची परवानगी मागीतली असेल तर अशी परवानगी गुणावगुणांचा विचार करून विभागप्रमुखांना देता येईल.

- १०) विभागांतर्गत नेमण्यात येणाऱ्या समित्या व अभ्यासगट (वर्जित प्रयोजनांतर्गत येणाऱ्या समित्या व अभ्यासगट वगळून) यांनी त्यांचे कामकाज काटेकोरेपणे मराठी भाषेतून करावे व आपला अहवाल मराठी भाषेत शासनास सादर करावा.
- ११) विभागाच्या संकेतस्थळावर वेळावेळी प्रसिध्द केली जाणारी माहिती मराठी भाषेतून असावी. तसेच राष्ट्रीय / आंतरराष्ट्रीय स्तरावर विभागाची माहिती सर्वांच्या निदर्शनास आणणे आवश्यक वाटत असल्यास संकेतस्थळावर ती केवळ इंग्रजी भाषेत न ठेवता मराठी व इंग्रजी अशा दोन्ही भाषेत माहिती प्रसिध्द करावी.

सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या www.maharashtra.gov.in या संकेतस्थळावर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संकेतांक २०२००१३११३२९१२००२० असा आहे. हा आदेश डिजिटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात येत आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने.

(शि.जि.पुरव)

कार्यासन अधिकारी, महाराष्ट्र शासन

प्रत,

१. सर्व सह/उप सचिव, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई
२. उप सचिव, मराठी भाषा विभाग, मंत्रालय, मुंबई - ३२.
३. मा.अतिरिक्त मुख्य सचिव (ग्रा.वि.व पं.रा.), यांचे स्वीय सहायक, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई
४. मा.सचिव (मु.मं.ग्रा.स.यो), यांचे स्वीय सहायक, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई
५. अवर सचिव तथा मराठी भाषा दक्षता अधिकारी, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई
६. सर्व अवर सचिव/कक्ष अधिकारी, ग्रामविकास विभाग (ईमेल/एसएमएसव्दारे)
७. सर्व कर्मचारी, ग्रामविकास विभाग, बांधकाम भवन, मुंबई. (ईमेल/एसएमएसव्दारे)
८. निवडनस्ती / हजेरीपट लिपिक, आस्था-१, मंत्रालय, मुंबई - ३२